

שאלון מוטיבציה

רביד, 2000

תפיסת אוטונומיה , תפיסת יחס המורה כלפי התלמיד , תפיסת החשיבות

המוקנית להערכה פורמלית ויחס התלמיד לביה"ס

כמנבאים מוטיבציה פנימית

מאת : יפעת רביד

בהדרכת : ד"ר ג'ני קורמן

עבודת גמר המושגת כמילוי חלק מהדרישות

לקבלת תואר " מוסמך"

אוניברסיטת חיפה

הפקולטה למדעי החברה

החוג לפסיכולוגיה

נובמבר 2000

ב

5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1

- 1) עד כמה אתה חשׂה שאתה יכולה לשנות כללים ונהלים בביה"ס?
- 2) עד כמה אתה יכולה לבחור אילו מקצועות תלמד, במהלך השנה?
- 3) עד כמה אתה מרגישה נוח לצאת מהכיתה במהלך השיעור בכדי להתרענן?
- 4) עד כמה אתה יכולה להציע רעיונות חדשים ללמידה בכיתה?
- 5) עד כמה אתה יכולה לערער על החלטות המורה?
- 6) עד כמה אתה יכולה להחליט אם לשתות או לאכול במהלך השיעור?
- 7) עד כמה אתה יכולה להחליט אם להכין שעורי בית או לא להכין?
- 8) עד כמה אתה חשׂה שיש אפשרות להתבטא בחופשיות בביה"ס?
- 9) עד כמה אתה יכולה להחליט היכן לשבת בכיתה?
- 10) עד כמה אתה חופשית לעבור ממשימה למשימה בכיתה לפי בחירתך האישית?
- 11) עד כמה אתה יכולה להתקדם בקצב האישי שלך בלימודים?
- 12) עד כמה אתה חשׂה שכללי ההתנהגות בביה"ס נוקשים?
- 13) עד כמה יש באפשרותך לבחור בעצמך נושאים לעבודות?
- 14) עד כמה המשימות בביה"ס ברורות ומוגדרות?
- 15) עד כמה אתה יכולה לתכנן את סדר היום והמשימות בביה"ס?

ג

5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1

- 1) עד כמה אתה מרגישה שחשובה למורים שלך הצלחה במבחנים או בעבודות?
- 2) עד כמה אתה תוכלי להיתפס כתלמידה טובה, גם אם לא תצליחי במשימות בביה"ס?
- 3) עד כמה אתה מרגישה שמורים מייחסים חשיבות למאמץ שאתה משקיעה?
- 4) עד כמה לדעתך מורים יוכלו להעריך אותך כתלמידה, גם בלי שתעשה לי בחינות ועבודות?
- 5) עד כמה תיתפסי כתלמידה טובה אם מאמציך יהיו רבים אך ציוניך והערכותיך נמוכים?
- 6) עד כמה הציונים וההערכות בביה"ס נתפסים ע"י המורים כמשקפים את יכולותיך האמיתיות?
- 7) באיזו מידה תחומים שבהם ניתנים ציונים נתפסים כמשמעותיים בביה"ס ביחס לתחומים שאינם מקבלים ציון או הערכה (למשל, הישגים חברתיים)?
- 8) באיזו מידה יש תחושת מתח של תלמידים ביחס למבחנים והערכות?
- 9) באיזו מידה מורים מכוונים תלמידים לרכוש טכניקות להשגת ציונים גבוהים?
- 10) באיזו מידה יש תחושת תחרותיות בקרב התלמידים ביחס לציונים והערכות?

ז

5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1

- (1) עד כמה יש לך חשק ללכת לביה"ס בבוקר ?
- (2) עד כמה השעורים בביה"ס מעניינים אותך ?
- (3) עד כמה היית מעדיף/ה לעבור לביה"ס אחר ?
- (4) עד כמה המפגשים החברתיים בביה"ס נעימים לך ?
- (5) עד כמה את/ה מצפה שיגמר היום ותוכלי/י לחזור הביתה ?
- (6) עד כמה את/ה מרגישה שצוות המורים בביה"ס משקיע מאמץ בעבודה ?
- (7) עד כמה את/ה נלהבת לבוא לאירועים בביה"ס מעבר לשעות הלימודים ?
- (8) עד כמה ביה"ס שלך מטופח ?
- (9) עד כמה מתחשק לך לתרום מזמנך החופשי לפעילויות בביה"ס ?
- (10) עד כמה את/ה גאה בביה"ס שלך ?

ה

5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1
5	4	3	2	1

- (1) עד כמה את/ה נהנה/ית להתמודד עם חומר לימודי קשה ?
- (2) עד כמה את/ה חשה סיפוק כשאת/ה מבין/ה חומר לימודי לעומק ?
- (3) עד כמה את/ה זוכר חומר לימודי כשהמורה מסיימת ללמדו בכיתה ?
- (4) עד כמה את/ה מתייאשת מלמידה כשהחומר קשה מדי ?
- (5) עד כמה את/ה מעדיף/ה להתמודד עם משימות בכוחות עצמך בלבד ?
- (6) באיזו מידה יוצא לך לקרוא חומר לימודי ללא הוראה של מורה ?
- (7) עד כמה את/ה מעדיף/ה לתכנן לבד את אופן הלמידה של חומר חדש ?
- (8) עד כמה את/ה נהנה/ית ללמוד ?
- (9) באיזו מידה יוצא לך להכין עבודות ביוזמתך האישית ?
- (10) עד כמה את/ה סבורה/ה שהחומר הלימודי בביה"ס יכול לעזור לך בעתיד ?
- (11) עד כמה את/ה לומד כי "חייבים ללמוד" ?
- (12) עד כמה תעדיף שמורה יגלה את התשובה כשהשאלה קשה מאוד ?
- (13) עד כמה את/ה ערנית/ת במהלך יום הלימודים ?
- (14) באיזו מידה יש לך חשק להמשיך להתעניין באופן עצמאי בנושא שנלמד בכיתה ?
- (15) באיזו מידה את/ה חשה רצון להמשיך ללמוד בתום שנות הלימודים בביה"ס ?

שיטה

משתתפים : במחקר נבדקו רק שכבות הגיל ט' – יא' , וזאת מטעמים טכניים (סירוב של בית הספר האנתרופוסופי לחשוף את תלמידיו לשאלונים לפני כיתה ט') . במחקר השתתפו 77 תלמידים מבית הספר הדמוקרטי בחדרה , 78 תלמידים מבית הספר האנתרופוסופי בהרדוף , ו- 79 תלמידים מבית הספר המסורתי אליאנס בחיפה . נעשה מאמץ להתאים את הקבוצות המשתתפות במחקר הן מבחינת הגילאים המעורבים והן מבחינת החתך הסוציאקונומי . מתוך ניסיון למצוא דמיון בין קבוצות המדגם , נבחר ביה"ס מסורתי בחיפה שבו אוכלוסיית התלמידים משתייכת ברובה למעמד סוציאקונומי בינוני – גבוה , בדומה לתלמידי ביה"ס האנתרופוסופי והדמוקרטי .

שאלוני המחקר : כל השאלונים הינם שאלוני דיווח עצמי , המתייחסים לחמישה משתני המחקר . השאלונים כוללים סולמות דירוג 1-5 , כאשר 1= במידה מועטה מאוד ו- 5= במידה רבה מאוד . השאלונים מופיעים במלואם בנספח א.

נערך שימוש בשאלונים הבאים :

מוטיבציה פנימית : נבדקה בעזרת שאלון שנבנה על בסיס שני שאלונים קיימים (Pintrich, 1981 ; Harter, 1981 ; Garcia & Smite, 1987) . מהשאלונים המקוריים נלקחו פריטים שקשורים לשלושה סולמות : הרצון להתמודד עם אתגרים , סקרנות בקשר לנלמד ורצון לשליטה בחומר הנלמד . השאלון כולל 15 שאלות ($\alpha=0.81$) . התמודדות עם אתגרים מתבטאת , למשל , בשאלה "עד כמה אתה נהנה ליהנות להתמודד עם חומרי לימודי קשה?" , סקרנות מתבטאת בשאלות כגון "באיזו מידה יוצא לך לקרוא חומר לימודי ללא הוראה של מורה?" ורצון לשליטה בחומר הנלמד מיוצגת בשאלות כמו "עד כמה אתה חש'ה סיפוק כשאתה מבין'ה חומר לימודי לעומק?" .

יחס לביה"ס : נבדק באמצעות שאלון שמבוסס על השאלון לשביעות רצון מבית הספר (דרום וריץ' 1980) ($\alpha=0.85$) . השאלון כולל 10 שאלות . דוגמא לשאלה – "עד כמה יש לך חשק ללכת לביה"ס בבוקר?" .

תפיסת אוטונומיה: בשאלון שני סולמות : האחד מודד אוטונומיה כללית בבית הספר (ע"פ Eshel, 1991) , והשני מתייחס למידת האוטונומיה בנוגע לבחירת מטלות הלימוד . השאלון כולל 7 שאלות שמתייחסות לאוטונומיה כללית ($\alpha=0.83$) ו- 8 שאלות שמתייחסות לאוטונומיה ביחס לבחירת מטלות הלימוד ($\alpha=0.80$) . אוטונומיה כללית מתבטאת בשאלות כגון "עד כמה אתה יכול'ה להחליט אם לשתות או לאכול במהלך השיעור?" ואוטונומיה

בנוגע לבחירת מטלות הלימוד מיוצגת בשאלות כמו "עד כמה אתה יכול להציע רעיונות חדשים ללמידה בכיתה"?

תפיסת יחס מורה : נמדדה מידת המעורבות של מורים ביחס לתלמידים, שאינה קשורה לתכנים לימודיים. השאלון כולל 12 שאלות ($\alpha=0.91$). משתנה זה נמדד בשאלות כגון "עד כמה אתה חושב/ת שהמורים מכירים אותך באופן אישי" ?

חשיבות המוקנית להערכה : השאלון בודק את המידה בה התלמיד חושב שהוא נשפט על פי ציונים. בבתי ספר שאינם משתמשים בציונים השאלות בודקות עד כמה הילד חש בשיפוטיות של המערכת. השאלון כולל 10 שאלות ($\alpha=0.76$). דוגמא לשאלה – "עד כמה הציונים וההערכות נתפסים ע"י המורים כמשקפים את יכולותך האמיתיות" ?

מהלך המחקר : במחקר נערך שימוש בשאלוני דיווח עצמי של תלמידים, אשר בודקים את כל המשתנים שהוצגו במודל. בבתי הספר המסורתי והאנתרופוסופי השאלונים הועברו באופן קבוצתי בכיתות. בבית הספר הדמוקרטי חולקו השאלונים באופן אישי ברחבת ביה"ס. בשלושת בתי הספר ניכרה נכונות גבוהה לשיתוף פעולה מצד התלמידים והמורים.